HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מחייבי לאוין דתפסי בהו קדושין אבל הכא עובד כוכבים ועבד [א]כיון דלא תפסי בהו קדושין כחייבי כריתות דמי מיתיבי [א]עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר רבי שמעון בן יהודה אומר אין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת אלא אמר רב יוסף מאן הכל מודים רבי אף על גב דרבי אומר [ב]אין הדברים הללו אמורים אלא לדברי ר"ע שהיה עושה חלוצה כערוה וליה לא סבירא ליה בעובד כוכבים ועבד מודה [ג]דכי אתא רב דימי אמר רב יצחק בר אבודימי משום רבינו עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר רבי אחא שר הבירה ור' תנחום בריה דרבי חייא איש כפר עכו פרוק הנהו שבוייתא דאתו מארמון לטבריא הוה חדא דאעברא מעובד כוכבים ואתו לקמיה דר' אמי אמר להו ר' יוחנן ור' אלעזר ור' חנינא דאמרי עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר אמר רב יוסף [ד]רבותא למחשב גברי הא רב ושמואל בבבל ורבי יהושע בן לוי ובר קפרא בארץ ישראל ואמרי לה חלופי בר קפרא ועיילי זקני דרום דאמרי [ה]עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר אלא אמר רב יוסף רבי היא [ו]דכי אתא רב דימי אמר רבי יצחק בר אבודימי משום רבינו אמרו עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר רבי יהושע בן לוי אומר הולד מקולקל למאן אילימא לקהל הא אמר רבי יהושע הולד כשר אלא לכהונה דכולהו אמוראי דמכשרי מודו שהולד [ב]פגום לכהונה [ז]מק"ו מאלמנה מה אלמנה לכהן גדול שאין איסורה שוה בכל בנה פגום זו שאיסורה שוה בכל אינו דין שבנה פגום מה לאלמנה לכהן גדול שכן היא עצמה מתחללת ⊖הכא נמי כיון שנבעלה פסלה [ח]⊖דאמר רבי יוחנן משום רבי (א) שמעון [ג]מנין לעובד כוכבים ועבד הבא על הכהנת ועל הלויה ועל הישראלית שפסלוה שנאמר [1]ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה מי שיש לו אלמנות וגירושין בה יצאו עובד כוכבים ועבד שאין להם אלמנות וגירושין בה אמר ליה אביי מאי חזית דסמכת אדרב דימי סמוך אדרבין דכי אתא רבין אמר רבי נתן ורבי יהודה הנשיא מורים בה להיתירא ומאן [ט]רבי יהודה הנשיא רבי ואף רב מורה בה היתירא דההוא דאתא לקמיה דרב אמר ליה עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל מהו אמר לו הולד כשר אמר ליה הב לי ברתך לא יהיבנא לך אמר שימי בר חייא לרב אמרי אינשי גמלא במדי אקבא רקדא הא קבא והא גמלא והא מדי ולא רקדא א"ל אי (ב) ניהוי כיהושע בן נון לא יהיבנא ליה ברתי א"ל אי הוה כיהושע בן נון אי מר לא יהיב ליה אחריני יהבי ליה האי אי מר לא יהיב ליה אחריני לא יהבי ליה לא הוה קאזיל מקמיה יהיב ביה עיניה ושכיב ואף רב מתנה מורה בה להיתירא ואף רב יהודה מורה בה להיתירא דכי אתא לקמיה דרב יהודה א"ל זיל איטמר או נסיב בת מינך וכי אתא לקמיה דרבא א"ל [י]או גלי או נסיב בת מינך שלחו ליה בני בי מיכסי לרבה מי שחציו עבד וחציו בן חורין הבא על בת ישראל מהו א"ל השתא עבד כולו אמרי' כשר חציו מיבעיא אמר רב יוסף מרא דשמעתא

מנו

חייבי לאוין דתפסי בהו קדושין. דנפקא לן בפרק כילד (לעיל דף כג.) מכי תהיין לאיש שתי נשים וגו'[ה]. ועבד ועובד כוכבים לאו בני קדושין נינהו דכתיב (בראשית כב) שבו לכם פה עם החמור[ו] עם הדומה לחמור ועובד כוכבים נמי ליתיה בכלל קדושין דכתיב (דברים ז) בז' אומות לא תתחתן בם לא יהא לך בהן חיתון ובשאר אומות כתיב (שם כא) ואחר כך תבא מכלל דמעיקרא לית בה הויה ומהני קראי נפקא לן בקדושין (דף סח:) דלא תפסי קדושין בעובדת כוכבים ועובד כוכבים נמי מצי למילף מינייהו הלכך אין ביאתו ביאה לשם קדושין ודמיא לחייבי כריתות. ובשאלתות דרב אחאי[ח] מפיק מהא והיא בעולת בעל (בראשית כ) ודרשינן בסנהדרין (דף נז:) בעולת בעל יש להם נכנסה לחופה ולא נבעלה אין להם וכל שכן דארוסה לית להו וביאה לשם קדושין נמי לית להו דאיתקוש הויות להדדי[ט]: **אין ממזר וכו'.** והא האי תנא כשמעון התימני סבירא ליה וקתני בעובד כוכבים ועבד דאין ממזר: **אף על גב דקאמר רבי.** בפרק ר"ג אין ביאה אחר חליצה דאם חלץ לזו ובעל את זו אינה צריכה הימנו גט וקאמר אין הדברים הללו אמורים דביאה אחר חליצה לא תפסה אלא לדברי ר"ע כו' אבל לדידיה לא סבירא ליה אפילו הכי בעובד כוכבים ועבד מודים[ס]: **דכי אתא רב דימי כו' משום רבינו.** רבי: **שבוייתא מן ארמון.** לאנטוכי: **אלא אמר רב יוסף רבי היא.** לא תחשוב גברי דהאי משום רבותא דרבים לא תפסיל ליה דהא נמי רבים אכשרי אלא משום דהיא דר' איכא למיפסליה דהלכה כמותו: **והאמר רבי יהושע בן לוי.** לעיל הולד כשר: **זו שאיסורה שוה בכל.** עובד כוכבים אסור בין בכהנת בין בלויה בין בישראלית: **שבנה פגום.** בנה פגום לאו דוקא דהא פשיטא בן[ע] העובדת כוכבים לאו כהן הוא ואי משום דלא ישא כהנת כיון דמותר בישראלית מותר נמי בכהנת שאין קדושה בנשים דאפילו כשרות מותרות לפסולים דקיימא לן (קדושין דף עג.) לא הוזהרו כשרות מלינשא לפסולים אלא משום בתה נקט דאם תלד בת פסולה לכהונה: **פסלה.** אפי' מתרומה דבי נשא וכ"ש מלהנשא לכהן: **שפסלוה.** כהנת מתרומת אביה ולויה וישראלית כגון שנישאו לכהן וילדו לו בנים וכשמתו בעליהן היו אוכלות בתרומה בשביל בניהם ואם בא עליה עובד כוכבים ועבד פסלה מתרומה וכ"ש מכהונה: **מי שיש לו אלמנות וגירושין בה.** כגון [א] ישראלית הוא דכי מת וזרע אין לה ושבה אל בית אביה וגו' (ויקרא כב): **יצאו עובד כוכבים ועבד שאין לו אלמנות וגירושין בה.** שאין קדושין תופסין: **א"ל אביי.** לרב יוסף: **מאי חזית דסמכת אדרב דימי.** דאמר משמיה דרבי הולד ממזר סמוך אדרבין דמכשר ליה משמיה דרבי: **דההוא דאתא.** בן עובד כוכבים מישראלית: **אמרי אינשי גמלא במדי אקבא רקדא.** גמל גדול מרקד בתוך קב קטן בד' רגליו במלכות מדי. וגוזמא: **הא קבא והא גמלא והא מדי.** יבא וירקד לפנינו כלומר אתה שהתרת דבר חידוש האמת דבריך ותן לו בתך: **לא הוה אזיל מקמיה.** אותו בן העובד כוכבים דקא א"ל הב לי ברתך: **זיל איטמר.** לך במקום שלא יכירוך ושא בת ישראל שאילו יכירוך לא יתנוה לך. אלמא לא ממזר הוא מדאכשר ליה בת ישראל שהרי ממזר מוזהר על הכשרה: **בת מינך.** בת ישראל מן העובד כוכבים הכשרה כמותך אבל ממזרת ושפחה לא תשא. אלמא כשר הוא: **גלי.** לא לגלות במקום שלא יכירוך ויתנו לך בת ישראל כשרה: **בני בי מיכסי.** מקום: **מרא דשמעתא.** דאמר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל בנו כשר:

מנו

ומשני שאני התם דאמר רחמנא לא יחלל חילולים הוא עושה ואין עושה ממזרים פי' וכיון דלא הוי ממזר תפסי בה קדושין א"כ לרבי יהושע לא תפסי קדושין באלמנה אליבא דרבא דלרבי יהושע ליכא לאוכוחי מידי דתפסי בה קדושין מדלא הוי ממזרת ואם תאמר בקדושין בהאומר (דף סח: ושם) אמאי דוחק למצוא שאר עריות דלא תפסי בהו קדושין מנלן כיון דכבר אשכחן דלא תפסי באשת אב קדושין דמהשתא תיפוק לן כל עריות דהוי מינייהו ממזר (ג) וי"ל דממזרים גופייהו לא שמעינן בכל חייבי כריתות כל כמה דלא מייתי היקישא דרבי יונה דמלא יקח ולא יגלה דמייתי בסוף פירקין (לקמן דף מט.) דכתיבי באשת אב ובשומרת יבם של אביו לא שמעינן ממזרות בשאר עריות כגון אשת איש שיש לה היתר בחיי אוסרה ואחות אשה וכל דכוותייהו אבל בסוף דמייתי היקישא איכא למילף בעלמא כדפרש': **יצאו עובד כוכבים ועבד שאין לו אלמנות וגירושין בה.** וא"ת והא רבי יוחנן אית ליה לעיל דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר אם כן למה לי קרא דהשתא ממזר הוי מפסיל בביאתו מיבעיא וי"ל הא דידיה והא דרביה ועוד דאמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן כדאמרינן ספ"ק (לעיל טז:) ושם פירשתי אמאי הוי ממזר מעובד כוכבים כיון דביאת היתר היא מדאורייתא[פ]: **זיל איטמר.** וישאוך מיוחסת וא"ת והא בעי ראיה כדאמר בפ"ב בכתובות (דף כד: ושם) דמעלין מתרומה ליוחסין ויש לומר דהתם להשיא בתו לכהן העובד על גבי המזבח כמו שמוכיח שם רבינו תם א"נ התם כר"מ אבל חכמים אומרי' כל משפחות בחזקת כשרות הם עומדות בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עג:):

משום

עין משפט נר מצוה

קה א מיי' פ"ד מהלכות אישות הל' טו סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן מד סעיף ח:

קו ב טוש"ע אה"ע סי' ד סעי' ה וסעיף יט:

קז ג מיי' פי"ח מהלכות איסורי ביאה הלכה ב טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף ח:

◆

תוספות ישנים

דקאמר אבל עובד כוכבים ועבד דלא תפסי בהו קדושי הולד ממזר וצ"ל דלר"ש התימני וגם לר' עקיבא הא תליא בהא אבל לרבי יהושע לא אמרינן הא תליא בהא וכן מפורש בקדושין (דף סז: וע"ש תוד"ה מה"מ): מיתיבי עובד כוכבים ועבד וכו' ר' [שמעון בן] יהודה אמר אין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש (מיתה) [כרת] א) וכמו האי קאמר ר' שמעון התימני דאין ממזר אלא מחייבי מיתות וכו' וכמו דהך דס"ל דאין ממזר אלא מחייבי כריתות סבר דעובד כוכבים ועבד הבא וכו' הולד כשר דהכי משמע דפליג את"ק דלעיל מיניה כמו כן יש לנו לומר לרבי שמעון התימני: זיל גלי או נסיב בת מינך. וא"ת ומה מועיל לו זה הא אמרינן (כתובות כד.) כשאומר אני כהן אינו נאמן להשיאו אשה וע"ק התם אמאי אינו נאמן להשיאו אשה הא אמרינן (קדושין עו:) כל המשפחות בחזקת כשרות הן עומדות וי"ל דהתם מיירי להשיאו אשה מיוחסת מד' אמהות (עי' קידושין עו.) וזה אינו כן דזה לא מצי להיות בנו כהן דחיישינן ליה משום חללות ובתו פסולה מספק היא דשמא חלל הוא ובת חלל פסולה לכהונה. ע"מ דהתם מיירי בדנפק עליה קלא דבן גרושה והכי אמרי' דאינו נאמן להשיאו אשה והכי קאמר זיל איטמר דלא ליפוק עליה קלא ודוחק וז"ל מורי לעולם נימא דהא דקאמר אינו נאמן להשיאו אשה ר"ל אף ישראלית אף להנשא בתו לישראל ומיירי בדנפק עליה קלא דממזרות א"כ נוכל לומר

א) נראה דצ"ל וכמו האי דקאמר שמעון התימני דאין ממזר אלא במי שחייבין עליו כרת בידי שמים וכו'.

◆

תום' חד מקמאי

ואם נשא כהן בת עבד ועובד כוכבים הבא על בת ישראל מוציאין אותה מידו אבל בנו ינשא לכהונה לכתחלה שלא הוזהרו כשרות לינשא לפסולין לכהונה וחציו עבד וחציו בן חורין שבא על בת ישראל הולד פגום לכהונה שהיא עצמה מתחללת ואע"פ שיש אלמנות וגירושין בה מצד החירות אין לה אלמנות וגירושין מצד

מסורת הש"ס

א) [לעיל טז: לקמן נט. קדושין ע.], ב) לקמן נב:, ג) [לקמן ע.], ד) [ב"ב לו:], ה) [לעיל כג. קדושין עא:], ו) [לקמן ע. ע"ש], ז) [לעיל טו: מד: נדה סט:], ח) לקמן סח: סוטה כו: קדושין עה:, ט) [שבת לב: קדושין סג.], י) [עי' תוס' לקמן מז. ד"ה במוחזק ותוס' פסחים ג: ד"ה ואנא], כ) [דברים כא], ל) [לקמן סב.], מ) [פ' וישלח סימן כה], נ) [עי' היטב לקמן סח: ברש"י ד"ה עבד], ס) [מודה רש"ל], ע) צ"ל בן הכותי. רש"ל, פ) [ועי' תוס' ע"ז נט. ד"ה עובד כוכבים],

◆

תורה אור השלם

1. וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְזֶרַע אֵין לָהּ וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹּאכֵל וְכָל זָר לֹא יֹאכַל בּוֹ: ויקרא כב יג

◆

גליון הש"ס

גמ' ה"נ כיון שנבעלה פסלה. עיין לקמן עז ע"א תד"ה רבי יוחנן אמר כשרה: שם דאמר רבי יוחנן משום ר"ש מנין לעובד כוכבים וכו'. לקמן סח ע"ב ובסוטה דף כו ע"ב ובקדושין דף עה ע"ב איתא משום רבי ישמעאל:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון. נ"ב עיין בדף סח ע"ב דמשמע מדברי התוספות דגרסי' רבי ישמעאל ע"ש ד"ה כמאן כר"ע: (ב) שם ולא רקדא א"ל אי הוי כיהושע: (ג) תום' ד"ה עשאה וכו' דהוי מינייהו ממזר לא תפסי בהו קדושין וי"ל דממזרים:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה מי שיש לו כו' כגון ישראלית הוא כו'. מלת ישראלית נמחק וצ"ב ישראל:

◆

מוסף רש"י

עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר. דבתר אימיה שדינן ליה (בכורות מז.). מי שיש לו אלמנות וגירושין בה. הוא דכי אין לה זרע ממנו תשוב אל בית אביה מלחם אביה תאכל, דלא פסלה בביאתו. יצאו עובד כוכבים ועבד שאין להם אלמנות וגירושין בה. שלא תפסו לו בה קדושין וכשמת אין שם אלמנות עליה (סוטה כו: ובעי"ז לקמן סח: וקדושין עה:).